

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף פ"ב

במשנה התבאר שאדם שקנה ב' עצים בשדה חבירו הענפים העולים מן הגזע שלו ומן השורשים של בעל הקרקע, ושואלת הגמרא מתי נחשבים הענפים כעולים מן הגזע, ומתי כעולים מן השורשים. וביאר רבי יוחנן שהחלק מהעץ שרואה פני חמה, וכלומר שכולט מהקרקע דינו כגזע, ומה שאינו רואה פני חמה דינו כשורשים.

ושואלת הגמרא מדוע הענפים העולים מן הגזע של בעל העצים ולא חוששים שתגביה האדמה שבקרקע, עד שהגזע עצמו יתכסה באדמה, ויראה הענף כאילו הוא עץ חדש, וממילא יש כאן ג' עצים, ויטען בעל העצים שיש לו עמהם קרקע, כי קנה ג' עצים ולא שניים.

ולכן אמר רב נחמן שבעל העצים חייב לקוץ את הענפים הגדלים מהגזע, וכן אמר רבי יוחנן.

ואמר רב נחמן שאנו נוקטים להלכה שדקל אין לו גזע. ובתחילה היה סבור רב זביד לבאר את דברי רב נחמן שבעל הדקל מסיח את דעתו מהגזע כיון שדקל שיבש אין גזעו חוזר, ואין לו תקנה, ולכן אין דעתו של בעל הדקל על הגזע.

אך דחה רב פפא את דברי רב זביד שהרי בקונה ב' אילנות בשדה חבירו הדין הוא שאם יבשו האילנות אין לו זכות ליטע אחרים במקומם, ולמרות זאת העולה מן הגזע שייך לו, ואף שאם הם יתייבשו אין לו תקנה.

ולכן ביאר רב פפא שהסיבה שבעל הדקל מסיח את דעתו מהעולה מן הגזע זה מחמת שברוב הפעמים אין הגזע של הדקל מוציא ענפים, ולכן אין דעתו עליו.

ואמנם אומרת הגמרא שלא קשה לדברי רב זביד מהמשנה שמדברת על אילנות המוציאים גזע ולמרות זאת אומרת שהקונה ב' אילנות העולה מהגזע שלו. ועונה הגמרא שרב זביד הבין שבמשנה מדובר באדם שקנה את האילנות לתקופה קצובה למשל לה' שנים, ואם ימותו יטע אחרים במקומם באותם שנים, ולכן אינו מסיח דעתו מהגזע.

במשנה התבאר שאדם שקנה שלשה אילנות קנה עמהם קרקע. וביאר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן ששיעור הקרקע שקונה יחד עם האילנות זה הקרקע שתחתיהן וביניהן והקרקע שמחוצה להן כמלוא אורה שמלקט את הפירות עם סלו.

עמוד ב'

והקשה ר' אלעזר שהרי הקונה ג' אילנות בתוך שדה חבירו, אין לו דרך אליהם בתוך השדה של חבירו, ואם רוצה דרך צריך לקנות מבעל השדה, וכיצד יתכן שיש לו שיעור בקרקע כמלוא אורה וסלו. וביאר שהדרך היא קרקע אחרת ולא הקרקע שהוא קנה, ולכן אין לו דרך, אך הקרקע של כמלוא אורה וסלו נמכרה יחד עם האילנות והיא חלק מהם.

ואמר ר' זירא שמדברי ר' אלעזר שאמר שהטעם שאין לקונה ג' אילנות דרך זה כיון שהוא קנה רק את הקרקע של האילנות, והדרך היא קרקע של המוכר, שמכאן לומדים שאדם שקנה ב' אילנות, שאין לו קרקע עמהם, יש לו דרך בשדה להגיע לאילנות שלו, כיון שהאילנות בשדה חבירו, כך יש לו רשות להגיע אליהם דרך שדה חבירו.

מביאה הגמרא שאמר רב נחמן בר יצחק לרבא שלכאורה ר' אלעזר אינו סובר כדעת שמואל רבו, שהרי אמר שמואל שהלכה כר' עקיבא שמוכר מוכר בעין יפה את כל מה שנצרך לקונה, ואם כך מדוע המוכר ג' אילנות לא מכר עמהם דרך.

והשיב לו רבא שיתכן שבאמת ר' אלעזר סובר כדעת ר' עקיבא, כך לא ביאר את המשנה כדעתו כיון שלא יתכן שהמשנה כדעת רבי עקיבא שהרי במשנה התבאר שאדם שקנה ג' אילנות בשדה חבירו אם

העצים גדלו לאחר מכן והצילו על הקרקע, בעל הקרקע יכול לקצוץ את הענפים שגדלו יותר ממה שהיו כשהוא מכר, והרי לדעת רבי עקיבא כיון שמוכר בעין יפה מדוע הוא יכול לקצוץ את הענפים.

אך השיב רב נחמן בר יצחק לרבא שמה שאמר ר' עקיבא שמוכר בעין יפה מוכר זה רק לגבי בור ודות שנמכרים יחד עם הקרקע, כי הם אינם מכחישים אותה, אך כאן האילן שמצל על הקרקע הוא מכחיש אותה, ובזה לא שמענו שדעת ר' עקיבא שהמוכר מכר אף את הזכות להכחיש לו את הקרקע, וכפי **שדעת** רבי עקיבא עצמו שאדם שאילן של חבירו נוטה לתוך שדהו יכול לקוצצו כמלא המרדע הנמצא מעל גבי מחרישה.

לעיל ביאר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן ששיעור הקרקע שקונה יחד עם האילנות זה הקרקע שתחתיהן וביניהן והקרקע שמחוצה להן כמלוא אורה שמלקט את הפירות עם סלו. **ומביאה** הגמרא ברייתא שאומרת כדברי ר' חייא בר אבא שאדם שקנה ג' אילנות הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא אורה וסלו.

ושאל אביי את רב יוסף מי מהם יכול לזרוע את הקרקע הסמוכה לאילנות כמלוא אורה וסלו, האם בעל האילנות או בעל המוכר בעל הקרקע. והשיב לו רב יוסף שהרי שנינו לקמן שמי שיש לו קרקע לפניו מגינתו של חבירו החיצון זורע את הדרך, ואף כאן בעל הקרקע יזרע אף את הכמלוא אורה וסלו.

אך דחה אביי את דברי רב יוסף, שהרי מה ששם החיצון זורע את הדרך זה כי אין הפסד לפנימי בזריעתו, אבל כאן יש הפסד לבעל האילנות בזה שהפירות שיפלו מהם יטנפו כשיפלו על הזרעים, ולכן צריך להיות הדין כמו סיפא של המשנה לקמן שאם נתנו לו ב"ד דרך מן הצד שניהם אינם רשאים לזרעה, ואף שניהם לא יהיו רשאים לזרעה.

ומביאה הגמרא ברייתא כדברי אביי שאומרת שאדם שקנה ג' אילנות הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא אורה וסלו וזה וזה אינן רשאים לזרעה.

מביאה הגמרא מחלוקת רב יוסף ורב נחמן מה השיעור שצריך שיהיה בין האילנות כדי שיחשבו כג' אילנות והקונה אותם יקנה עמהם קרקע. רב יוסף אמר בשם רבי יהודה שאמר בשם שמואל שהשיעור הוא מד' אמות ועד שמונה, אבל פחות או יותר מכאן אינם מצטרפים יחד והקונה אינו מקבל עמהם קרקע, אך לדעת רב נחמן דעת שמואל שהשיעור הוא משמונה אמות ועד שש עשרה.

ואמר אביי לרב יוסף שיש ברייתא כדברי רב נחמן ששנינו בברייתא שהיה מעשה במקום הנקרא צלמון באדם שזרע את כרמו במרחק של ט"ו אמה בין שורה שורה, והפך את הענפים לצד השני זרע ביניהם בצד אחד, ולשנה האחרת הפך את ענפי הגפן לצד השני זרע ביניהם בצידם השני, והתירו חכמים את מה שזרע שאין דינו ככלאי הכרם. ורואים שט"ו אמה זה שיעור שאין הגפנים מצטרפים בו להיחשב ככרם, אלא כגפן יחידית שמותר לזרוע סמוך לה, בריחוק ג' טפחים (תוס').

והשיב לו רב יוסף שאין דעתו כך, אלא כפי שהיה מעשה בעיר של רועים, שאדם מכר לחבירו ג' אילנות, והלכו לפני רב יהודה ואמר רב יהודה למוכר לתת לקונה קרקע אף אם יש בין האילנות רק כמלא בקר וכליו, ובתחילה לא ידע רב יוסף מה השיעור של כמלא בקר וכליו, אך לאחר ששמע את המשנה שאומרת שלא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם הרחיק ממנה ד' אמות, וביארה הברייתא שד' אמות הללו הם כדי עבודת הכרם הסיק רב יוסף שכמלוא בקר וכליו זה שיעור ד' אמות, וממילא רואים שאין צריך שיהיה ביניהם ח' אמות אלא ד' אמות בלבד.